

دیوان حافظ

لسان الغیب
خواجہ میرزا محمد شیرازی

بر اساس نسخہ قدی

انتشارات گلینا

سرشناسه	:	حافظ، شمس‌الدین محمد، - ۷۹۲ق.
عنوان قراردادی	:	Hafiz, Shamsoddin Muhammad, ۱۳th century
عنوان و نام پدیدآور	:	دیوان
مشخصات نشر	:	دیوان حافظ بر اساس نسخه قدسی/ لسان الغیب خواجه شمس‌الدین محمد شیرازی
مشخصات ظاهری	:	تهران: گل بیثا، ۱۳۹۵.
شابک	:	۴۱۲ ص.
وضعیت فهرست نویسی	:	۱-۴۱-۷۵۸۳-۹۶۴-۹۷۸
موضوع	:	فنی
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۸ق.
سنامه افزوده	:	-- Persian poetry ۱۳th century
رده بندی ده ده	:	قدسی شیرازی، محمد، ۱۲۵۰ - ۱۳۲۱، مصحح
رده بندی دیویی	:	ف ۱۳۹۵ PIR۵۴۲۴
شماره کتابخانه ملی	:	۸۱۵/۲۳
	:	۴۵۳۷۳۱۶

امام شمس‌الدین

دیوان حافظ

لسان الغیب خواجه شمس‌الدین محمد شیرازی

بر اساس نسخه قدسی

چاپ اول: ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۱-۴۱-۷۵۸۳-۹۶۴-۹۷۸

مرکز نشر: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دوازده فروردین، کوچه نوروز، پلاک یک

تلفن: ۶۶۴۹۹۱۵۴ - ۰۹۱۲۳۸۶۱۹۰۶ - ۶۶۴۹۹۱۵۴

قیمت باقاب: ۳۰۰۰۰ تومان

مقدمه

حافظ یا خواجہ جادریا خواجہ حافظ شیرازی شهرت و عنوان شمس الدین محمد شیرازی مخلص به حافظ و لقب به «لسان الغیب» («رجوع الاسرار» متوفای تاریخ ۷۹۱ یا ۷۹۲ ه. ق. شاعر و غزلسرای بزرگ ایران، دی در شیراز ولادت یافت. اما زنده گشتن تاریخ ولادت خود او، و نام و بیوت پدرش، در مآخذ موثق و قابل اعتماد قدیم ذکر نیافت. در هر حال، و در جوانی به آشنایی قرآن و ادب عربی و علوم اسلامی توجه کرد، و در تفسیر و کلام و ادب تجرید یافت. قرآن را از حفظ بود، و به همین سبب حافظ تخلص کرد. محمد جواد و مصطفی بود با امارت (۷۴۴-۷۴۵ ه. ق.) شاه شیخ ابوالسحاق ایخود فارس که ممدوح حافظ واقع شد. و شاه رابع بل عمدا و نیز از دوران سلطنت او مکرر با شوق و علاقه یاد کرده است و ظاهراً از شاگردان و علمای پادشاه کسانی مانند شیخ امین الدین بلیانی، قاضی محمد الدین ایچی، و قاضی محمد الدین شیرازی، تاجدی مری و حامی حافظ بودند. دوره ی امارت امیر مبارز الدین محمد مظفر که توأم با سخت گیری و تعصب بسیار بود، ظاهراً موجب ناراضائی شاعر بود، اما پسران او، شاه شجاع و شاه منصور، مورد توجه و ممدوح

حافظ بودند چنان که از سایر سلاطین آل مظفر نیز مثل شاه یحیی، شاه محمود و زین العابدین و همچنین از سلطان اویس و سلطان احمد الیکانی نیز که در تبریز و بغداد حکومت داشته اند، به تصریح و کنایه در اشعار خویش یاد کرده است. او اضرع مرثا عمو را به دو بابا استیلای امیر تیمور بر فارس، و اگر ملاقات و مذاکره ای که به موجب قول بعضی از تذکره نویسان مین حافظ و این پادشاه روی داده است درست باشد، در پایان زندگی شاعر بوده است. خاک مصلی که دفن و نزار کنونی حافظ در شیراز است، به یکت روایت ماده تاریخ وفات او نیز هست. حافظ، بنا بر تصور، و چنانکه از دیوانش نیز برمی آید، به زادگاه خود شیراز و علاقه ی فراوان داشته است. و سایش شیراز و دیوان در دیوان وی بسیار آمده است. ظاهراً به سبب همین علاقه ی وافر به شیراز و بیابان بهر دست دیگر حافظ برخلاف هموطن خود سعدی به سیاحت و مسافرت چندان رغبتی نشان نداد است. ظاهراً حبس نیز در وهر موز، از شیراز به جای دیگر نرفته است. با این همه شهرت او هم در زمان حیات به آنرا با بیاچان و بغداد و حتی بمندنبه نیز رسیده بود، و حتی به موجب بعضی روایات، سلاطین و کشایران به دربار خویش دعوت میکردند. در دیوان حافظ، ذکر نام پادشاهان و وزرا و علای عصر کم آمده است. و میدانست که شاعر با غالب بزرگان فارس ارتباط داشته است.

حافظ با آنکه چندین قصیده ی عالی و چند منظومه ی کوتاه محکم و شیرین بایات و قطعات دارد، شهرتش بیشتر در غزلی است، و غزل او را از همه حیث اوج غزل فارسی می شناسند. وصف عشق و شراب و مستی، و بسیناری از ریاض و سالوس شهر او را رنگی خاص بخشیده است، و با آنکه شاعر غالباً از خوشی درباره ی صوفیه ندارد، در بعضی موارد کلام او یادآور مطالب و مقاصد صوفیه است. در حقیقت، تعلیم حافظ مذهب صوفی است از خلفه و مسلمانان اسلامی که مثل

رباعیات منسوب به خیام از زندگی و آزاداندیشی اهل شکاف و حیرت چاشنی گرفته است. در کلام او نه فقط ذکر بعضی قدما مثل فردوسی، سعدی، نظامی، خیرفاریابی آمده است بلکه از سلمان ساوجی، خواجوی کرمانی، و کمال خجندی نیز یاد شده است، و شباهت صورت و مضمون بعضی غزل های او با غزل های این شاعران و نیز با بعضی اشعار عماد قتیبه و اودهی کرمانی قابل ملاحظه است.

دیوان حافظ، بنا بر مشهور، اول دفعه به وسیله یکی از یاران یا شاگردان او به نام محمد گلزارم تهیه شده است. و بعد با بعضی غزل های دیگر نیز به مرور در آن وارد شده است. از بین چاپ های متعدد دیوان او، فعلاً مهم ترین و موثق ترین چاپ، همان است که به اهتمام محمد قزوینی و دکتر قاسمی در تهران منتشر شده است. دیوان حافظ شرح متعدد به فارسی و ترکی دارد، که از آن جمله شرح ترک سرودی بسیار مشهور شده است. همچنین دیوان حافظ و گاه منتخباتی از آن به عربی و عده ای در زبان های رومانی ترجمه شده است، و تأثیر و نفوذ حافظ در ادیبان و دیوان شرقی غرب کوتاه، شاعر آلمانی، موس و مشهور است. تقالید دیوان حافظ و حکایات و قصه های بسیاری که در باب فال حافظ در کتاب ماونم در افواه هست از شهرت و قبول فوق العاده ای او در نزد عموم فارسی زبانان حکایت دارد.